

Kənd Təsərrüfatı Nazirliyi yanında Aqrar Xidmətlər Agentliyi
Dövlət toxum nəzarəti və bitkiçiliyin təşkili şöbəsi
Fitosanitar xidmətlər sektoru

2025-ci ilin yanvar ayı ərzində respublika
ərazisində müşahidə edilmiş fitosanitar
vəziyyət və görülmüş işlərin əvvəlki ilin eyni
dövrü ilə müqayisəli təhlili

info@axa.gov.az

Xülasə

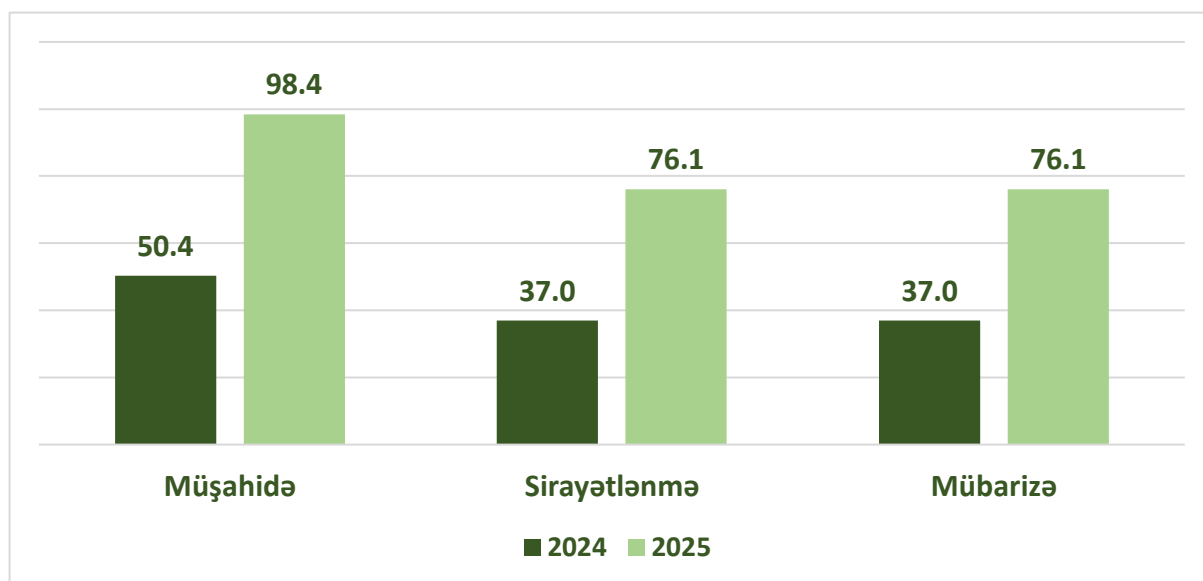
Arayış Aqrar Xidmətlər Agentliyinin Bitki Mühafizəsi və Fumiqasiya (zərərsizləşdirmə) Mərkəzi tərəfindən ölkə ərazisində müxtəlif növ zərərvericilərlə bağlı aparılmış müşahidə və mübarizə tədbirlərinə dair məlumatlar əsasında hazırlanmışdır. Eyni zamanda bəzi əsas zərərvericilərə dair göstəricilərin əvvəlki illərlə müqayisəsi aparılmışdır. Arayış məlumat xarakteri daşıyır.

Son illər qlobal səviyyədə baş verən iqlim dəyişikliyi, qış mövsümündə yağıntıların azalması və yaxud qeyri bərabər paylanması, havanın temperaturunun mövsümə uyğun olmaması və digər amillər bitkilərin inkişafına mənfi təsir göstərməklə yanaşı, zərərli orqanizmlərin aktivliyinin artmasına, onların yayılma arealının genişlənməsinə, həmçinin zərərurma dövrünün, müddətinin dəyişməsinə və bütövlükdə ölkədə fitosanitar risklərin yaranmasına səbəb olur.

Respublika ərazisində fitosanitar sabitliyin qorunması istiqamətində Aqrar Xidmətlər Agentliyinin Bitki Mühafizəsi və Fumiqasiya Mərkəzi (bundan sonra-Mərkəz) tərəfindən cari ilin yanvar ayında zərərli orqanizmlərin yayılma areallarının, sirayətlənmə dərəcələrinin müəyyənləşdirilməsi, həmçinin büdcə vəsaiti hesabına alınmış dərman preparatlarından istifadə olunmaqla karantin və xüsusi təhlükəli zərərli orqanizmlərə qarşı kimyəvi mübarizə tədbirləri davam etdirilmişdir.

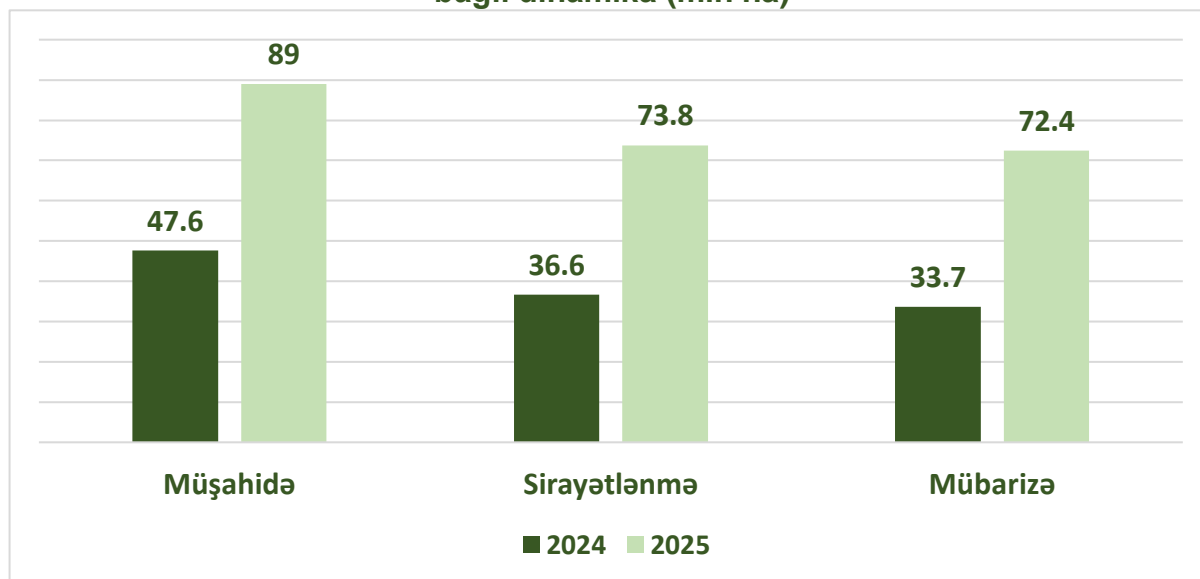
Əvvəlki ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə bu ilin yanvar ayı ərzində ölkə ərazisində havanın temperaturunun nisbətən yüksək olması, şaxtalı günlərin sayının az, yağıntıların miqdarının aşağı olması zərərli orqanizmlərin aktivliyinin və yayılma intensivliyinin artmasına öz təsirini göstərmişdir (**Qrafik 1**).

Qrafik 1. 2025-cü ilin yanvar ayında zərərli orqanizmlərlə bağlı həyata keçirilən fitosanitar tədbirlərin ötən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisəli dinamikası (min ha)

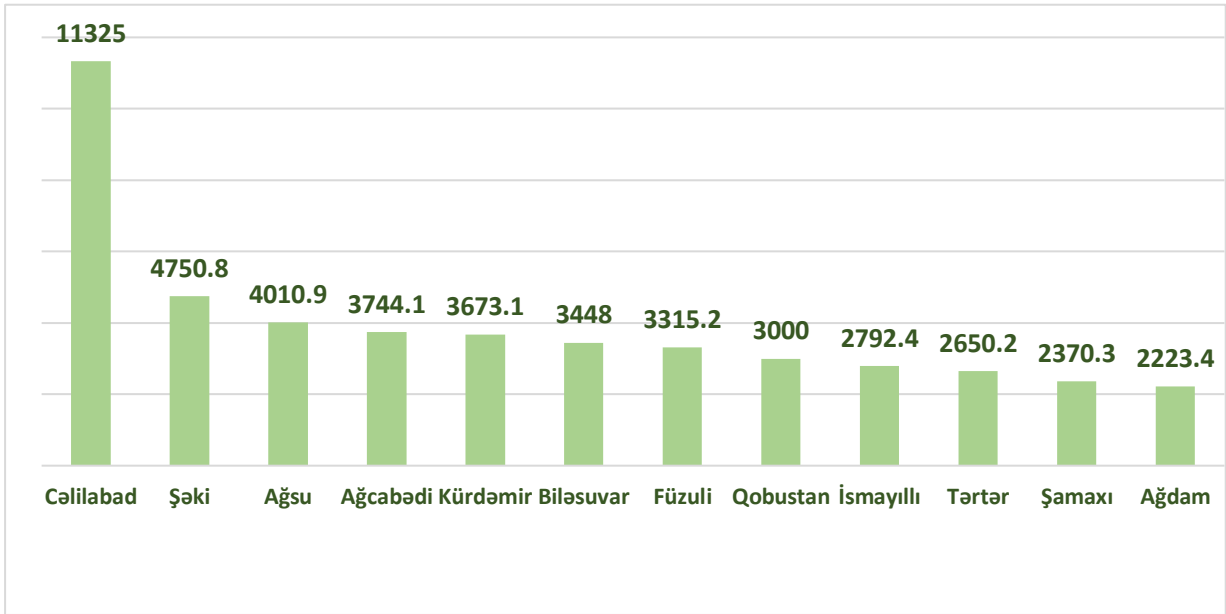
Qış ayları əksər zərərvericilərin aktivliyinin aşağı düşdüyü və ya sükunət dövrü kimi xarakterizə olunur. Lakin cari ilin yanvar ayında respublikanın əksər bölgələrində yağıntıların (xüsusən qar yağıntıları) miqdarının mövsümə uyğun, həmçinin şaxtalı havaların yetərli olmaması xüsusi təhlükəli zərərverici olan siçanabənzər gəmiricilərin populyasiyasının və aktivliyinin artmasına səbəb olmuşdur. Nəticə olaraq, bu ayda qeyd olunan zərərvericiyə qarşı aparılan mübarizə tədbirlərinin həcmi əvvəlki ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 2.1 dəfə (38.7 min ha) çox olmuşdur (**Qrafik 2**).

Qrafik 2. Ötən ilin yanvar ayı ilə müqayisədə siçanabənzər gəmiricilərlə bağlı dinamika (min ha)

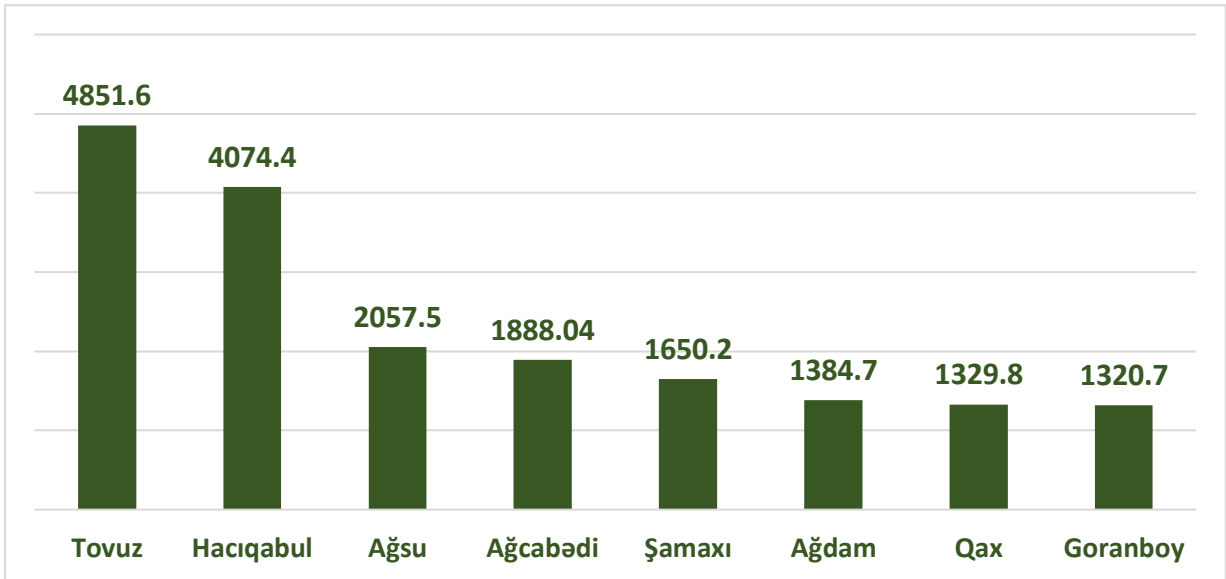
Cari ilin yanvar ayında siçanabənzər gəmiricilərlə ən çox sirayətlənmə (2000 hektardan yuxarı) müşahidə edilən rayonlara dair məlumat **Qrafik 3-də** verilmişdir.

Qrafik 3. 2025-ci ilin yanvar ayında siçanabənzər gəmiricilərlə ən çox sirayətlənmə müşahidə olunmuş rayonlar (ha)

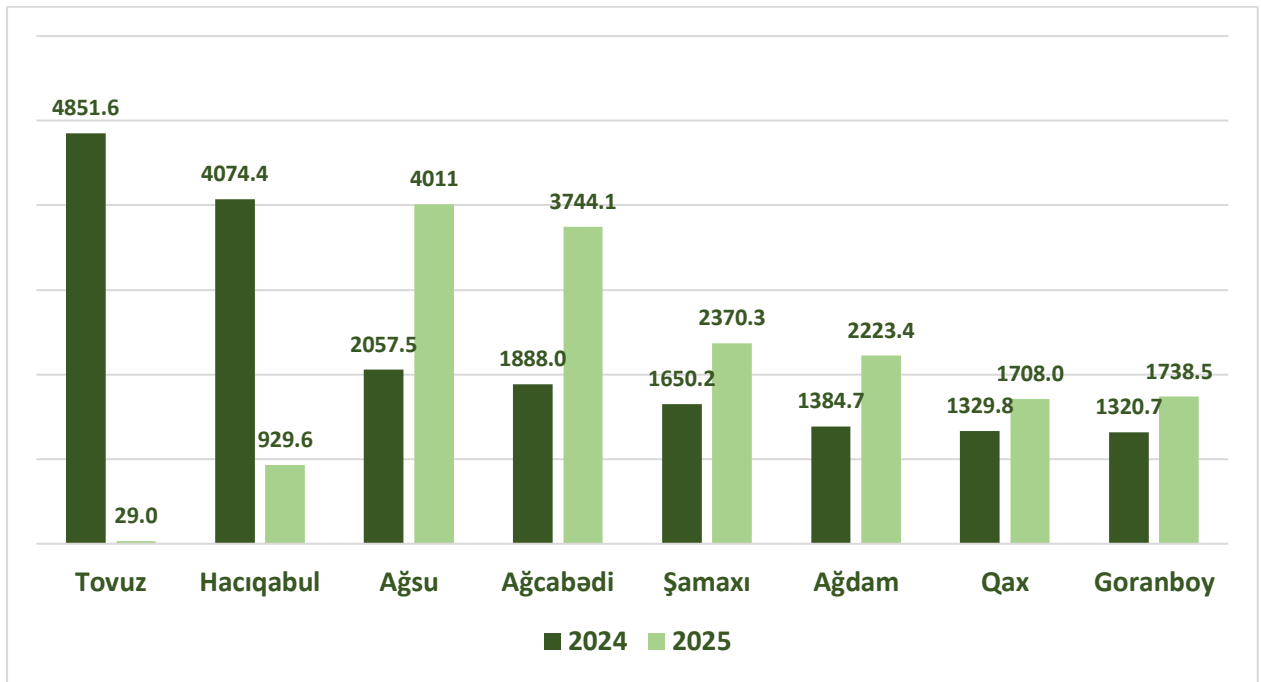
2024-cü ilin eyni dövründə isə siçanabənzər gəmiricilərlə sirayətlənmə ən çox müşahidə edilən rayonlara dair məlumatlar **Qrafik 4-də** verilmişdir.

Qrafik 4. 2024-cü ilin yanvar ayında siçanabənzər gəmiricilərlə ən çox sirayətlənmə müşahidə olunmuş rayonlar (ha)

2024-cü ildə qeyd olunan zərərverici ilə bağlı ərazilərində ən çox sirayətlənmə müşahidə olunan rayonların 2025-ci illə müqayisəsi **Qrafik 5-də** verilmişdir.

Qrafik 5. 2024-cü ilin yanvar ayında siçanabənzər gəmiricilərlə ən çox sirayətlənmə müşahidə olunmuş rayonların 2025-ci illə müqayisəsi (ha)

Rafikdən görüldüyü kimi, 2024-cü ilin yanvar ayında ən çox sirayətlənmə və müvafiq olaraq mübarizə tədbirləri aparılmış Tovuz və Hacıqabul rayonlarının ərazisində 2025-ci ildə sirayətlənmə kifayət qədər aşağı olmuş və müvafiq olaraq 4822.6 ha və 3144.8 ha az sahədə müşahidə edilmişdir. Həmin dövrdə (2024 yanvar) nisbətən az sirayətlənmə müşahidə edilmiş digər rayonların (Ağsu, Ağcabədi, Şamaxı, Ağdam, Qax, Goranboy) ərazisində isə kifayət qədər artım müşahidə edilmişdir.

Ay ərzində müşahidə edilən döğər xüsusi təhlükəli zərərverici Taxıl böcəyi olmuşdur. Zərərverici əsasən dəmyə əkinçiliyinin üstünlük təşkil etdiyi Şəki rayonunun taxıl sahələrində müşahidə edilmiş (1434.0 ha) və müvafiq mübarizə tədbirləri aparılmışdır. Həmçinin aparılan müşahidələr zamanı digər rayonların ərazilərində də, az da olsa sirayətlənmə (Ağdaş-228.0 ha, Tərtər-75.0 ha, İsmayıllı-53.7 ha, Oğuz 50.0 ha, Şəmkir-43.0 ha, Qazax-27.7 ha) müşahidə edilmişdir.

Qəhvəyi mərmər bağacığı ilə bağlı zərərvericinin qışlama yerləri üzrə monitoring və məhv etmə tədbirləri davam etdirilmişdir. 22.7 ha sahədə aparılmış müşahidələr zamanı 21.03 ha sahədə (Qax-17.7, Balakən-2.5, Ağstafa-0.8, Qazax- 0.05 ha) sirayətlənmə aşkar edilmiş və sirayətlənmə nöqtələrində zərərverici mexaniki (18.53 ha) və kimyəvi (2.5 ha) yolla məhv edilmişdir.

İşğaldan azad olunmuş rayonların ərazilərində siçanabənzər gəmiricilərlə bağlı ümumilikdə 6895.7 hektar sahədə aparılmış müşahidələr zamanı Füzuli (3315.3), Ağdam (2223.4 ha), Cəbrayıl (158.0 ha), Zəngilan (104.0 ha), Laçın (67.0 ha) və Qubadlı (48.0 ha) rayonlarının ərazilərində ümumilikdə 5915.7 ha sahədə siçanabənzər gəmiricilərlə sirayətlənmə aşkar edilmişdir. Əvvəlki ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə sirayətlənmə sahəsi 3.6 dəfə çox olmuşdur.

Həyata keçirilmiş fitosanitar tədbirlərin təhlili göstərir ki, yanvar ayı üçün ölkə ərazisində fitosanitar risk təhlükəsi olan zərərverici siçanabənzər gəmiricilər olmuşdur. Ay ərzində respublika ərazisində havaların nisbətən mülayim keçməsi, yağıntıların və şaxtalı günlərin məhdud olması zərərvericinin populyasiyasının artmasına və növbəti aylarda da risk təhlükəsinin qalmasına səbəb ola bilər.